

”Ihmisellä on tarve elää myös öisin”

Selvitys Helsingin yön potentiaalista

LiveFIN ry
Annakaisa Anttila

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. YÖPORMESTAREITA MAAILMALLA	4
3. YÖN TOIMIJAT HELSINGISSÄ	5
4. TYÖPAJAT JA HAASTATTELUT	6
5. PALVELUNTUOTTAJIEN TYÖPAJOJEN JA HAASTATTELUIDEN TULOKSET	7
5.1.Yleisesti yön trendeistä	7
5.2.Kaupan ala ja elokuvatoimijat	8
5.3.Musiikkiklubit ja -festivaalit	9
5.4.Ruokaravintolat ja kahvilat	11
5.5.Liikuntapalvelut	13
5.6.Esittävä taide	14
5.7.Liikennepalvelut	16
5.8.Majoitus	18
5.9.Museot ja galleriat	20
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	21
7. TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: MITÄ SEURAAVAKSI?	24
8. LOPUKSI	26
9. HAASTATTELUIHIN JA TYÖPAJOIHIN OSALLISTUNEET HENKILÖT	26

1. JOHDANTO

Helsingin yöelämä on tarjonnaltaan monipuolinen ja mielenkiintoinen, mutta hyödyntääkö se koko potentiaaliaan. Nämä ovat käsillä olevan selvityksen ydinkysymyksiä: *Mikä on Helsingin yön potentiaali ja millaiset tekijät estävät yön potentiaalin hyödyntämistä?*

Perinteisinä yön toimijoina nähdään musiikkiklubit ja yökerhot, mutta yössä toimivat yhtä lailla kaupat, taksit, majoituspalvelut ja festivaalit. ”Yö” etuliitteenä voidaan yhtä hyvin liittää museoihin, liikuntaan tai fine dining -ravintoloihin. Nykytilannetta kuvaa hyvin seuraava lainaus vuoden 2018 työryhmän loppuyhteenvedosta.

”Helsingin yöelämällä menee hyvin. Helsingissä on paljon erilaisia tapahtumia ja tarjontaa etenkin kesällä. Helsinki on jopa kuuluisa hyvästä yöelämästä. Kaupunki on turvallinen ja tapahtumia on koko ajan entistä helpompi järjestää. Yöelämä voisi toisaalta olla vielä enemmän, kun kaikki potentiaali saadaan irti. Kysymys kuuluukin millaisen Yön Helsinkiin haluamme?”

Mikko Leisti, Oded Peled, Salla Vallius & työryhmä, Helsingin yö – alustusta keskusteluun¹

Selvitys palveluntuottajien toiveista

LiveFIN ry toteutti selvityksen Helsingin yön potentiaalista Helsingin kaupungin kulttuuritoimialan tilauksesta joulukuun 2018 ja tammikuun 2019 aikana. Avauksen asiasta Helsingissä teki syksyllä 2017 apulaispormestari Nasima Razmyar, joka totesi haastattelussaan Helsingin Sanomissa, kuinka yötä ei saisi unohtaa. Razmyar pohti miten asukkaita sekä matkailijoita voitaisiin palvella paremmin myös virka-aikojen ulkopuolella.²

Tätä selvitystä varten toteutettiin kartoitus Helsingin yön potentiaalista palveluntuottajien näkökulmasta. Toimijoilta kysyttiin, miten yöaikaa voidaan parhaiten hyödyntää sekä sen potentiaalia parantaa. Samalla kartoitettiin kehitettäviä palveluita tähän liittyen. Yhtenä keskeisenä kysymyksenä haastatteluissa oli, tarvitseeko Helsinki muutamien eurooppalaiskaupunkien tapaan yöpormestarin, vai voisiko kaupunki kehittää oman toimintamallinsa yön kehittämiseen. Amsterdamista lähtöisin oleva nimike yöpormestari tarkoittaa henkilöä, joka ratkoo yöajan haasteita yhdessä kaupungin, asukkaiden ja yritysten kanssa.³

Käsillä oleva selvitys on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Selvityksessä havainnoitiin erilaisten palveluntuottajien näkökulmasta mahdollisuuksia kaupungin yön kehittämiseen sekä siihen liittyviä haasteita. Samalla kerättiin toiveita Helsingin kaupungin roolista yön suhteen.

¹ Mikko Leisti, Oded Peled, Salla Vallius & työryhmä, Helsingin yö – alustusta keskusteluun loppumuistiinpanot

² Helsingin Sanomat, Apulaispormestari Nasima Razmyar haluaa Helsinkiin ”yöpormestarin” – ”Täällä ajatellaan edelleen, että yöllä ihmiset nukkuvat”: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005426863.html>

³ Helsingin Sanomat, Apulaispormestari Nasima Razmyar haluaa Helsinkiin ”yöpormestarin” – ”Täällä ajatellaan edelleen, että yöllä ihmiset nukkuvat”: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005426863.html>

Kaupunkistrategia

Helsingin uudessa kaupunkistrategiassa painotetaan toimivaa kaupunkia, joka kehittyy jatkuvasti ja haluaa luoda parhaat edellytykset urbaanille elämälle yhtä lailla niin asukkailleen kuin kaupungissa käyville matkailijoille.

”Helsinki on ennen kaikkea paikka ja yhteisö. Helsingin tekevät helsinkiläiset. Meidän on tehtävä joka päivä töitä ollaksemme kansainvälisempi, ketterämpi ja vetovoimaisempi kaupunki.”

Jan Vapaavuori, Maailman toimivin kaupunki – Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 ⁴

Tämä selvitys antaa Helsingin kaupungille ehdotuksia, siitä millaisia toimenpiteitä yön eteen tulee tehdä, jotta myös Helsingin yö välittää viestiä kansainvälisestä, ketterästä ja vetovoimaisesta kaupungista. Selvitys kokoaa yhteen palveluntuottajien työpajoissa ja haastatteluissa kerätyt näkemykset, ideat ja toimenpide-ehdotukset.

2. YÖPORMESTAREITA MAAILMALLA

Ensimmäisenä kaupunkina yöpormestarihallinnon otti käyttöön vuonna 2014 Hollannin pääkaupunki Amsterdam, missä yöpormestarin toimikausi on kolmivuotinen. Tällä hetkellä Amsterdamin yöpormestarina toimii Shamiro van der Geld. Amsterdamin mallissa toiminta on kaupungin rahoittamaa, mutta tapahtuu itsenäisen järjestön (Stichting N8BM A'DAM) kautta. Amsterdamin yöpormestari toimii linkkinä kaupunkilaisten, yritysten ja kaupungin välillä. Yksi tärkeimmistä tehtävistä on pitää yöelämää mukana poliittisessa keskustelussa ja muistuttaa kaupunkia yöelämän kulttuurisista, sosiaalisista sekä taloudellisista vaikutuksista. ⁵

Amsterdamin yöstä on laadittu oma yhdeksän kohdan visionsa:

- *The night should be culturally diverse and socially and ethnically inclusive*
- *The night should be stimulating, and push boundaries; this way it distinguishes itself from the functions and value(s) of the day.*
- *The facts and a sense of vision should determine the policies of the City Council concerning nightlife, not the emotions of a singular group.*
- *Quality and substance should be the principles leading those who shape nightlife, not haughty furniture or expensive champagne.*
- *Be bold: innovation can only take place in an environment where people aren't caught up in a fear of failure.*
- *Connections between the bottom up and top down structures are vital; without them, change becomes impossible.*

⁴ Maailman toimivin kaupunki – Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021:

<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/kaupunkistrategia/strategia-ehdotus/>

⁵ Stichting N8BM A'DAM (NGO Night Mayor Foundation):

<https://nachtburgemeester.amsterdam/English>

- *A healthy cooperation and dialogue between the City Council and Amsterdam's nightlife. Stichting N8BM A'DAM offers the City Council new perspectives and ideas concerning nightlife. It is up to politicians to take these contributions and integrate them into comprehensive policy.*
- *Visibility and recognition form the basis of change.*
- *If we're afraid to call things by their name and acknowledge existing problems, we will lack the kind of insight that forms the basis of our ability to change or influence behaviour.*⁶

Vuodesta 2016 Lontoossa kaupungin virkamiehenä ja yön kehittäjänä on toiminut Night Czar Amy Lamé.⁷ Yöpormestarit ovat vielä hyvin tuore ilmiö, mutta kyseessä on selkeästi aihe, joka puhututtaa kaupunkia ympäri maailman. New Yorkin pormestarin toimiston alaisuudessa toimii Ariel Palitzin johtama The Office of Nightlife, jonka tavoitteena on luoda turvallinen ja elävä yö kaupunkiin, niin asukkaiden kuin yrittäjien näkökulmasta.⁸ Myös Unkarin Budapestin sekä Hollannin Nijmegen kaupunkeihin on nimitetty viime vuosina yöpormestarit.

3. YÖN TOIMIJAT HELSINGISSÄ

Selvitystä varten haastatellut palveluntuottajat jaettiin kahdeksaan eri ryhmään. Jokaiseen haastatteluun kutsuttiin monipuolisesti ryhmän toimialaa edustavia tahoja. Tässä selvityksessä mukana olevat toimijat ovat Helsingin kaupungin ulkopuolisia palveluntuottajia. Haastatteluihin osallistuneet henkilöt on kirjattu kappaleessa 9.

Palveluntuottajaryhmät

1. Kaupan ala ja elokuvatoimijat
Kauppakeskukset, päivittäistavarakaupat, elokuvateatterit ja elokuvafestivaalit
2. Musiikkiklubit ja -festivaalit
3. Ruokaravintolat ja kahvilat
4. Liikuntapalvelut
5. Esittävä taide
Teatterit, tanssiryhmät, sirkus ja orkesterit
6. Liikennepalvelut
VR, HSL, HKL, taksi ja Uber
7. Majoitus
Hotellit, hostellit ja Helsinki Marketing (ent. Visit Helsinki)
8. Museot ja galleriat

Selvityksen ulkopuolelle jätettiin lähes kaikki kaupungin omat toiminnot, kuten Helsinki-viikon säätiön tapahtumat ja kaupungin omat liikuntapalvelut, joiden toimintaa kaupunki tutkii itsenäisesti.

⁶ Stichting N8BM A'DAM (NGO Night Mayor Foundation) Vision on the night:
<https://nachtburgemeester.amsterdam/English>

⁷ Mayor of London: <https://www.london.gov.uk/people/mayoral/amy-lame>

⁸ NYC Mayor's Office of Media and Entertainment:
<https://www1.nyc.gov/site/mome/initiatives/office-of-nightlife.page>

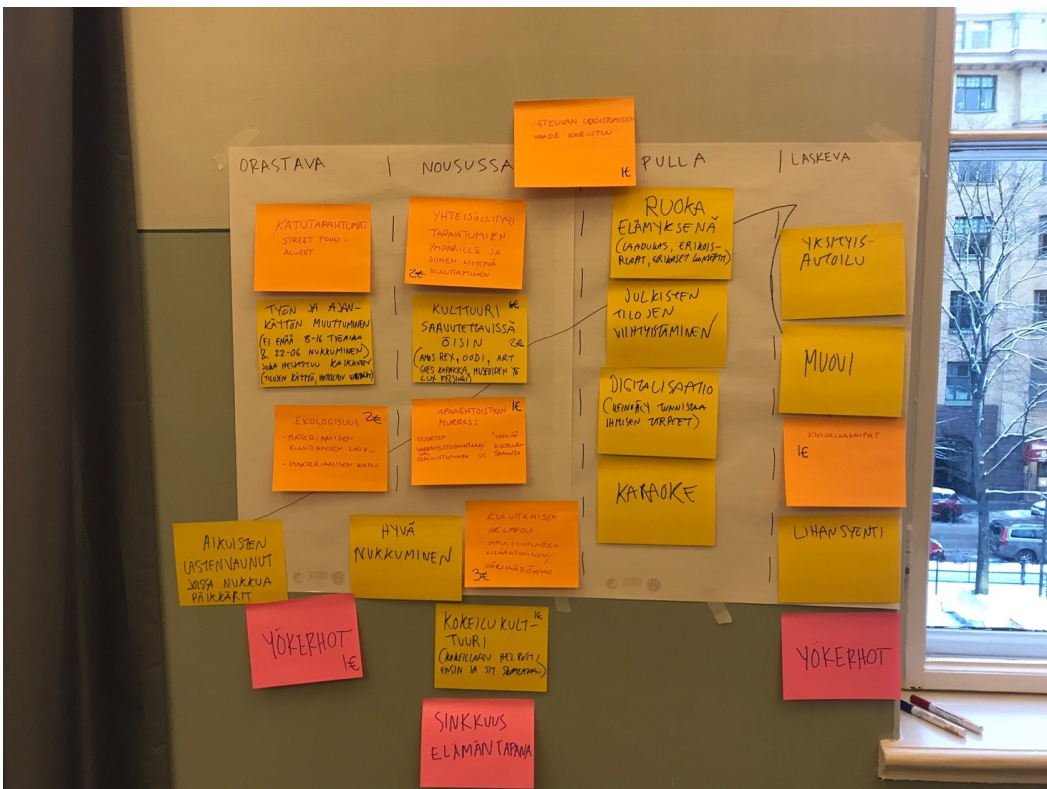
Jokaisen ryhmän työpajan ja haastatteluiden keskustelut sekä johtopäätökset on kirjattu ryhmäkohtaisesti kappaleessa 5.

4. TYÖPAJAT JA HAASTATTELUT

Ryhmistä viiden (ryhmät 1, 2, 3, 5 sekä 8) kartoitus toteutettiin työpajan muodossa ja kolmen (ryhmät 4, 6 ja 7) ryhmähaastatteluna. Lisäksi joidenkin ryhmien edustajille tehtiin yksilöhaastatteluja täydentämään selvityksen tiedonkeruuta.

Työpajoissa pohdittiin ensin, millaisia trendejä Helsingissä on havaittavissa ja löytyykö trendien joukosta yöelämään vaikuttavia orastavia tai kenties jo huipulla olevia trendejä. Tämä toteutettiin käyttämällä ”aalto”-menetelmää, jonka avulla ryhmässä voitiin luoda laajempaa ymmärrystä toimintaympäristöstä. Toiseksi galleriakävelyn menetelmää hyödyntäen keksittiin uusia ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat lisätoimintaa yöaikaan eri palvelutoimijoille. Galleriakävelyn avulla oli mahdollista luoda runsaasti ideoita pienelläkin ryhmällä. Kolmantena kysymyksenä pohdittiin, millainen kaupungin rooli olisi yötoiminnan kehittämisessä. Tässä käytettiin ideologi-menetelmää, jonka tavoitteena on rikkoa perinteisiä asiayhteyksiä ihmisen ajattelussa. Työpajoissa käytiin myös vapaita keskusteluja, joissa nousi esille tietoa nykytilanteesta, toiveita Helsingin kaupungille sekä uusia ideoita kaupungin yöelämään.

Fasilitoidut työpajat mahdollistivat palveluntuottajien asiantuntemuksen ja näkemysten esille tuomisen. Työpajojen ja ryhmähaastatteluiden fasilitoinnista vastasi kulttuurituottaja Annakaisa Anttila.

Kuva: Kaupan alan ja elokuvatoimijoiden työpajassa rakennettu trendiaalto

Fasilitointi on menetelmänä oikea tilanteessa, jossa osallistujilta löytyy jo vaadittava tieto asian selvittämiseen. Fasilitaattorina toimiva henkilö ei toimi itse asiantuntijana vaan on ryhmätilanteessa neutraali sisällön suhteen. Fasilitoidussa tilanteessa hyödynnetään kahta erilaista ajattelua: divergenttiä sekä konvergenttiä. Ensin divergentissä vaiheessa luodaan paljon ideoita ja uusia ajatuksia, joita ei kritisoida vielä tässä vaiheessa. Konvergentissä vaiheessa ideat punnitaan niiden hyödyllisyyden mukaan ja kriittisesti katsoen valitaan parhaimmat ideat jatkoon.⁹

Ryhmähaastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina, joissa painotettiin samoja kysymyksiä kuin työpajoissa. Haastattelut toteutettiin alle neljän hengen ryhmissä. Lisäksi ryhmä 6, eli liikennepalvelut, toteutettiin haastatteluna ryhmän toiminnan omanlaisesta luonteesta johtuen. Liikenne on yön toimintaa mahdollistava tekijä, mutta ei itsenäisesti luo sisältöä yöaikaan.

5. PALVELUNTUOTTAJIEN TYÖPAJOJEN JA HAASTATTELUIDEN TULOKSET

5.1. Yleisesti yön trendeistä

Keskeisimmät trendit:

- Muutos ihmisten elämänrytmistä: Siirtyminen pois 9to5-elämästä.
- Ihmisen kasvanut halu vaikuttaa omaan rytmiinsä ja määritellä aikataulujaan.
- Materialin omistamisen lasku ja immateriaalisen kulutuksen kasvu.
- Ekologiset arvot.
- Alkoholittomuus nuorten aikuisten keskuudessa.

Palveluntuottajien keskustelua yöhön liittyvistä trendeistä

”Mitkä ovat yön trendejä?”, oli usein kuultu kysymys työpajoissa. Trendit herättivät keskustelua eivätkä olleet yksiselitteisiä kaikille ryhmän jäsenille. Työpajoissa trendejä kartoitettiin neljässä eri vaiheessa: orastava, nousussa, huipulla ja laskussa. Esille nousi monipuolisesti yöelämään, Helsinkiin, nykyaikaan sekä eri palvelualoihin liittyviä aiheita.

Ihmisten elämänrytmin muutos pois niin sanotusta 9to5-elämästä nähtiin työpajoissa orastavana tai nousevana trendinä. Taustalla vaikuttaa toinen nouseva trendi: ihmisten halu vaikuttaa omaan rytmiinsä ja mahdollisuus määritellä esimerkiksi työaikojaan. Muutosta työelämän aikatauluissa nähtiin tapahtuneen, mutta keskustelua syntyi siitä kuinka suurta muutos vielä vuonna 2019 on. Enemmistö virastoista sekä toimistoista ylläpitää edelleen hyvin perinteistä aikataulua, joka on havaittavissa esimerkiksi liikenteen aamuruuhkissa. Yhtenä selittävänä tekijänä nähtiin perheellisten lastenhoitoon liittyvät aikataulut, jotka eivät ole kovin joustavia vielä tänä päivänä.

Yleisesti ihmisten kulutuksessa ryhmät näkivät trendeissä muuttuneen tilanteen, kun halu omistaa materiaalia on laskeva. Samaan aikaan elämysten sekä palveluiden käyttö taas kasvaa. Tätä trendiä tukevat myös nousussa olevat ekologiset arvot sekä uudenlaiset

⁹ Nummi Pepe (2007) Fasilitaattorin käsikirja. Helsinki: Edita.

jakamistalouden muodot, kuten Airbnb. Laskevina trendeinä nähtiin lihansyönti, muovi, yksityisautoilu ja kertakäyttökulttuuri. Yöelämässä toiminta on keskittynyt vahvasti elämyksiin ja palveluihin, ja edellä mainitut trendimuutokset tukevat tätä.

Ravintoloiden, baarien ja kahviloiden maailmassa trendit näkyvät selkeästi muutoksina kuluttajien käyttäytymisessä. Alkoholittomuus on kasvava trendi nuorten aikuisten keskuudessa. Alkoholien kulutus kasvaa kotioloissa, mikä näkyy asiakkaiden aiempaa myöhäisempänä saapumisena ravintoloihin. Perinteiset yökerhot nähtiin laskevana trendinä tällä hetkellä. Ruokaravintoloissa trendeinä nousussa ovat kotimaisuus, ruokavalion yksilöllisyys ja erityisruokavalioiden yleistymisen sekä markkinoinnin näkökulmasta kasvojen antaminen ravintolalle ja tarinan kertominen.

5.2. Kaupan ala ja elokuvatoimijat

”Ihmisellä on tarve elää myös öisin”

Tällä hetkellä Helsingissä 24 tuntia vuorokaudessa avoinna olevat kaupan alan toimijat ovat havainneet, että ihmisten rytmit ja tarpeet ovat vaihtelevia ja palveluille on yhtä lailla tarvetta myös yöaikaan. Yllä kirjattu sitaatti onkin lainaus ryhmän keskustelusta. Palveluiden lisäämiselle nähtiin potentiaalia erityisesti aikaisessa aamussa ja alkuillassa. Helsingissä ihminen saattaa tehdä nykyään ruokaostoksensa aamuyöllä matkalla kotiin tai hyvin varhain aamulla ennen töihin lähtöä. Kaupungin rytmin siirtyminen pois toimistoajasta nähtiin kuitenkin hitaana muutoksena. Huomioitavaa on, ettei yö puhuttele kaikkia kohderyhmiä. Esimerkiksi lapsiperheille sisällön suunnittelu yöaikaan tapahtuvalle toiminnalle nähtiin haastavana, minkä vuoksi tekeminen kannattaa keskittää potentiaalisempiin kohderyhmiin.

Yksittäisen kaupan tai elokuva-alan toimijan on haastavaa yksin saada ihmisiä liikkeelle yöaikaan. Kokeiluvaiheessa alueellinen keskittäminen on tärkeää, sillä sen avulla ihmiset ja potentiaaliset kuluttajat saadaan koottua samalle alueelle. Avoinna olevat puolityhjätkä kauppatilat koettiin hyvin epähoukuttelevina ryhmän keskustelussa. Voisiko yksi tai useampi kaupunginosa toimia yökaupunginosana?

Yö on työntekijäkustannuksiltaan kallista aikaa, minkä vuoksi yön kaupallinen potentiaali arvelutti kaupallisia toimijoita. Edullisemmat hinnat ja yötarjoukset saattaisivat kiinnostaa asiakkaita, mutta tämä aiheuttaa ristiriidan korkeamman kulurakenteen kanssa. Riittävän kiinnostava sisältö saa kuitenkin kuluttajan liikkeelle myöhempään. Elokuvateattereissa teemalliset kokonaisuudet, kuten kulttielokuvien näytökset tai elokuvasarjojen esittäminen läpi yön, voivat myös houkuttaa kävijöitä. Tämänkaltaista toimintaa järjestetään jo nyt osassa Helsingin elokuvateattereita ja -festivaaleja.

Helsingin yön potentiaali: Kaupan alan ja elokuvatoimijoiden näkemyksiä

Kaupunkiin tulee kehittää rohkeasti omanlaisia yötapahtumien konsepteja. Vuodenajat ovat ainutlaatuisia Suomessa: pimeä aika on hyvin pimeää ja toisaalta kesä täynnä valoa.

Matkailulle ryhmä näki paljon potentiaalia yön kehittämisessä. Helsinki voisi rakentaa yöttömän yön ympärille enemmän toimintaa ja erityisesti kesäaikaa tulee kehittää osana

Helsingin yötä. Yöaikaan on mahdollista toteuttaa muun muassa monenlaisia kiertoajeluja ja kierroksia, kuten merellisiä ”yö sightseeingejä”, joissa kaupungin näkisi mereltä käsin. Pariisissa esimerkiksi Notre Dame on tarjonnut mahdollisuuden vierailulla katedraalissa myöhään illalla ja kokea paikan ainutlaatuinen tunnelma hiljaisuudessa. Voiko Helsinki hyödyntää samaa ajatusta ja tarjota matkailijoille mahdollisuuksia vierailulla yöaikaan erikoisissa kohteissa, vaikka Tuomiokirkossa?

Kaupan alan ja elokuvatoimijoiden toiveita kaupungin roolista

Kaupan ja elokuva-alan toimijat odottavat kaupungilta erityisesti yöelämän kokeilujen mahdollistamista sekä koordinointia. Mikäli yötoimintaa halutaan kehittää, tulee sen lupaprosesseja kehittää yhtäläiseksi päivätoimintaan verrattuna. Mahdollistajana kaupungin rooli näkyy erityisesti liikenteen toiminnan varmistamisessa sekä kehittämisessä. Yöllä julkisen liikenteen tulee olla turvallista ja järkevää hinnoittelultaan. Mikäli yksityisen sektorin toimijat kokeilevat pidennettyjä aukioloaikoja ja yötoimintaa, odotetaan kaupungilta samanlaista aktiivisuutta. Yhteiskokeilut nähtiin välttämättöminä ja näiden koordinoinnista kaupungin tulee ottaa vastuu. Kaupungin vastuulla on luoda Helsingin yölle visio sekä kattoteema, jonka alla palveluntuottajien on helppo suunnitella ja toteuttaa sisältöjä ja palveluita. Teema voi olla esimerkiksi ”kauppojen yö” kerran kuukaudessa tietyinä päivinä tai ”museoiden yö” jokaisen kuun ensimmäisenä perjantaina.

Matkailijoille suunnatuissa yöpalveluissa kaupungin rooli korostuu erityisesti viestinnällisesti. Viestinnän Helsingin yötoiminnasta voisi keskittää Helsinki Marketingille, joka muutoinkin vastaa Helsingin markkinoinnista. My Helsinki -sivustossa voisi olla oma osionsa yölle, joka kertoisi laajemminkin tarjonnasta kuin tällä hetkellä.

”Voisiko yksi tai useampi kaupunginosa toimia yökaupunginosana?”

”Erityisesti kesäaikaa tulee kehittää osana Helsingin yötä.”

”Kaupungin vastuulla on luoda Helsingin yölle visio sekä kattoteema, jonka alla palveluntuottajien on helppo suunnitella ja toteuttaa sisältöjä ja palveluita.”

5.3. Musiikkiklubit ja -festivaalit

”Tapahtumat ovat arkea”

Musiikkialan toimijat ja tapahtumajärjestäjät olivat hyvin tietoisia kaupungin viime vuosien strategiasta, joka painottaa tapahtumien merkitystä kaupungissa. Tätä kyseenalaistettiin pohtimalla, toimivatko kaikki kaupungin virastot todella strategian mukaisesti. Käytännön kokemus on opettanut, kuinka esimerkiksi tapahtumien melulupien myöntäminen viivästyy, kun ympäristökeskus on ruuhkautunut rakennustyömaiden luvista. Keskustelua heräsi ympäristökeskuksen roolista ryhmän pohtiessa, onko se oikea taho myöntämään meluluvat myös tapahtumille vai voisiko jokin toinen virasto olla tapahtumien kannalta toimivampi käsittelijä. Liiketaloudellisesti tapahtumille illan ja yön viimeiset tunnit ovat hyvin merkityksellisiä. Melulupapäätöksen myöhästymisen tai muutos aiempaan lupapäätökseen saattaa kasvattaa kokonaisriskiä liian suureksi osalle toimijoista.

Erityisesti kaupunginosatapahtumat hyötyisivät kaupungin aktiivisemmasta roolista tapahtumien mahdollistajana. Voisiko kaupungilla olla yhdistysten ja järjestöjen järjestämiin ilmaistapahtumiin lainattavaksi välineistöä kuten teltoja, roskekkeä, bajamajoja? Keskustelua kaupungin tapahtumapaikoista tulee lisätä. Kaupunki voisikin pohtia, olisiko mahdollista esimerkiksi kerran vuodessa sulkea jokin alue normaalilta käytöltä ja antaa se tapahtuman käyttöön. Kaupungin puistot ja aukiot ovat muun muassa tämänkaltaisia tiloja.

Yön kehittäminen vaatii palveluiden keskittämistä joko alueellisesti tai ajallisesti. Viikossa voisi olla yksi yö, jolloin ruokaravintolat palvelevat myöhempään. Samaan iltaan kohdistettu ravintoloiden pidennetty aukioloaika tekee kaupunkilaisen kotoa lähtemisestä helpompaa ja mahdollistaa samalle illalle useammassa paikassa vierailun, kuten drinkillä käymisen ravintolaillan jälkeen. Kaupunki voi kehittää yötä myös kaupunkisuunnittelun näkökulmasta. Mitä jos jokin alue toimii kokonaisuudessaan ympäri vuorokauden? Yökaupunginosa voisi sijaita hieman etäämmällä asutuksesta, mikä vähentää näin asukkaille koituvia meluhaittoja.

Helsingin yön potentiaali: Musiikkiklubien ja -festivaalien näkemyksiä

Yllättävyys, rikas kaupunkikulttuuri ja tarjonnan monipuolisuus kuvailevat Helsingin yötä. Luovuuden helpottaminen kaupungissa tuo lisää mahdollisuuksia, eikä byrokratia saa näivettää musiikkialan luovuutta, sillä alakulttuurit elävät paremmin öisin.

Ryhmä näki yöajan toiminnassa paljon mahdollisuuksia. Ryhmä ideoi useita konsepteja, kuten museoiden yö, kirjastojen yö, Tappajahai-elokuvan näytökset yöaikaan uimahalleissa, istuvat yökonsertit, yömeditaatiot koulujen liikuntasaleissa sekä liikuntavälineiden vuokraaminen mihin tahansa vuorokauden aikaan kaupunkipyörän tapaan. Esille nousi jopa ajatus, voisivatko konsertit tarjota apua unettomuuteen, jos yöaikaan järjestettävissä konserteissa olisi mahdollisuus myös nukkua.

Toimijat toivovat kehitystä yöajan kulkuyhteyksiin Helsingin ulkopuolellekin. Helsingin yötä ei kannata tehdä ainoastaan helsinkiläisille, koska potentiaalisia festivaalikävijöitä, ravintola-asiakkaita, museovieraita ja kuluttajia on paljon myös lähikaupungeissa. Helsingin sisällä liikkumiseen innovoitiin keikka- tai festivaalilippua, joka sisältäisi julkisen liikenteen kaupungin sisällä.

Musiikkiklubien ja -festivaalien toiveita kaupungin roolista

Jo nykyisen toiminnan tukemiseksi tapahtumajärjestäjät ja musiikkitoimijat toivovat kaupungilta selkeämpää yhteyshenkilöä, joka tuntee alaa ja kaupungin byrokratiaa sekä osaa edistää asioita. Yksi toive on, että kaupungin edustaja käy työajallaan tapahtumissa ja tapaa tapahtumajärjestäjiä. Tapahtumissa vierailu voidaan nähdä kaupungin tarjoamana konsultaationa, joka kehittää festivaalialueita ja -toimintoja entistä paremmiksi. Toisena ideana esille nousivat stadiluotsit, jotka voisivat vieraila erityisesti kaupunginosatapahtumissa. Kaupungilta odotetaan selkeää byrokratiaa, nopeita vastauksia ja toisaalta pelisilmää tunnistaa erilaisten toimijoiden yksilöllisiä tarpeita. Toimijat toivovat enemmän avointa keskustelua ja pohdintaa kaupungin kanssa siitä,

miten asiat olisivat mahdollisia. Huonoin mahdollinen tilanne on lisätä byrokratiaa ja vaatia uusia lupia tapahtumien järjestämiseen.

Ryhmän edustajat pitivät tärkeänä lisätä kaupungin ymmärrystä tapahtuma-alan toiminnasta ja parantaa keskusteluyhteyttä kaupungin kanssa. Yksi konkreettinen parannus olisi muutos virkamiesten työaikoihin, jotka erityisesti tapahtumien kohdalla ovat liian tiukasti sidottuja perinteiseen virka-aikaan. Voiko kaupungilla olla päivystävä virkamies tapahtumien apuna myös ilta-aikaan ja viikonloppuisin? Kaupungin toiminnan muuttumista toivottiin yleisesti ”virastoajoista ihmisten aikoihin”.

Yötoiminnan kehittämisessä kaupunki voi parantaa turvallisuutta muun muassa lisäämällä valaistusta julkisille paikoille. Keskustelua käytiin siitä, voiko kaupunki lisätä yöajan vartiointia, jonka järjestäminen nyt on yksityisten toimijoiden vastuulla. Liikenteen järjestämisessä kaupungin rooli nähtiin hyvin selkeänä. Kaupungin tulisi vaikuttaa liikenteen aikatauluihin ja reitteihin, koska sujuva joukkoliikenne mahdollistaa yöaikaan lisää toimintaa. Tärkeimpänä nähtiin kaupungin rooli mahdollistajana, ei hidastajana tai estäjänä.

”Yön kehittäminen vaatii palveluiden keskittämistä joko alueellisesti tai ajallisesti.”

”Selkeämpi kaupungin yhteyshenkilö ja stadiluotsit tapahtumiin vierailemaan.”

”Voiko kaupungilla olla päivystävä virkamies tapahtumien apuna myös ilta-aikaan ja viikonloppuisin?”

5.4. Ruokaravintolat ja kahvilat

”Lisää Berliinin tapaista rosoisuutta Helsinkiin”

Byrokratia ja säädökset koskettavat tämän toimialan yrittäjiä erityisesti, joten vertaus Berliiniin oli jopa odotettavissa. Berliini nimittäin on tunnettu kevyemmästä byrokratiasta. Suomalaista alkoholikulttuuria toimijat eivät kuitenkaan halua vertailla muiden maiden kulttuureihin, mutta Helsinki voisi ottaa mallia kevyemmän byrokratian kaupungeista. Pienimuotoinen yrittäminen tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi. Lupaprosessien tulee olla nopeita, jotta byrokratia ei muodostu toimijoille elävöityvässä Helsingissä esteeksi. Korostettava on, että ravintola-alan toimijat kertoivat, kuinka Helsingissä on tapahtunut viime vuosina paljon positiivista muutosta.

Ryhmä näki suomalaisessa alkoholikulttuurissa selkeitä muutoksia, jotka vaikuttavat merkittävästi ravintolatoimialaan. Nuorten aikuisten alkoholinkäyttö on vähentynyt ja alkoholittomuus on selkeä nouseva trendi tänä päivänä. Alkoholien kulutus on ainakin tietyissä kohderyhmissä siirtynyt enemmän kotona tapahtuvaksi, mikä haastaa ravintoloiden bisnesmallin entisestään. Muuttuneen alkoholilain myötä Helsingistäkin löytyy nykyään ympäri vuorokauden avoinna olevia ravintoloita. Ruokaan keskittyneissä ravintoloissa asiakkaiden odotukset ja vaatimukset nousevat jatkuvasti ja ravintoloissa korostuvatkin tänä päivänä yksilöllisyys ruokavalioissa ja kotimaisuus. Huipulla olevana trendinä nähtiin erittäin suureen suosioon nousseet uudenlaiset hampurilaisravintolat, joista käytettiin jopa termiä burgerimania.

Helsingin yön potentiaali: Ruokaravintoloiden ja kahviloiden näkemyksiä

Yksikään kaupunki ei voi jäädä paikoilleen: jatkuva kehittyminen nähtiin ryhmässä välttämättömänä. Mallia ei kuitenkaan toivota haettavan suoraan muista kaupungeista. Myös yöajan toiminnan Helsingissä tulisi olla uniikkia. Tämänlaisella näkökulmalla Helsinki näyttäytyy houkuttelevana myös matkailijan silmin.

Ravintola-alan toiminnalle on suuri vaikutus sillä, mitä kaupungilla muuten tapahtuu. Kun ravintolan läheisyydessä järjestetään tapahtuma, kasvattaa se asiakasmääriä kyseisen alueen ravintoloissa ja kahviloissa. Yhtenä esimerkkialueena keskusteluissa nousi esille Kaivopuisto ja sen alueen tapahtumat sekä Esplanadin puiston alue. Taiteiden yö ja Art Goes Kapakka ovat myös tapahtumia, joiden tyylisiä kaupunkiin toivotaan enemmän. Tämänkaltaisten tapahtumien koettiin elävöittävän voimakkaasti koko kaupunkia. Potentiaalini voi kiteyttää niin, että mitä enemmän kaupungilla tapahtuu, sen parempi se on yrittäjille.

Yön kehittämisessä korostui erityisesti yksi haaste; henkilökunnan palkkakustannukset. Illan ja yön tunnit ovat kalleimpia tunteja, mutta toimijat ymmärtävät, ettei Helsingin kaupungilla yksin ole mahdollisuutta vaikuttaa asiaan. Ryhmässä korostettiin, ettei yksittäinen aukioloajan pidennys ole ratkaisu, kun uudenlaista toimintaa kokeillaan, vaan kokeilujen tulisi olla pitkäaikaisia. Tämä vaatii hyvää ennakkosuunnittelua, yhteistä kokeilujen koordinaatiota ja keskittämistä alueellisesti tai ajankohdan mukaan, esimerkiksi tietyn kaupunginosan ravintoloiden pidemmät aukioloajat samana päivänä. Liian laajalle alueellisesti hajautettu kokeilu nähtiin haastavana. Parkkipaikkojen puute on myös haaste, niin henkilökunnalle kuin asiakkaille ja koskee yöajan ohella päiväajan toimintaa.

Ruokaravintoloiden ja kahviloiden toiveita kaupungin roolista

Toiveet muutoksesta voi kiteyttää yksinkertaisesti niin, että kaupunkia ei haluta nähdä hankaloittajan roolissa vaan mahdollistajan asemassa. Tämä toteutuisi paremmalla keskusteluyhteydellä kaupungin kanssa. Ryhmä toivoi kaupungilta yhteyshenkilöitä, jotka ovat helposti lähestyttäviä ja ajan tasalla kaupungin säädöksistä, muutoksista ja ravintolatoiminnasta ylipäänsä.

Ryhmässä nähtiin, että Helsingin kaupungilla on paljon omaa vaikutusvaltaa, jolla se voi helpottaa ravintoloiden toimintaa byrokratian osalta. Esimerkiksi terassiluvat ovat sellaisia, joiden säännöksiä vapauttamalla kaupunki voi luoda uusia mahdollisuuksia ravintoloille. Byrokratiassa toivottiin yhtä lailla tasavertaisuutta toimijoiden välillä, mutta toisaalta odotetaan tietynlaista pelisilmää poikkeustapauksissa. Byrokratiata pop up -toiminnalle on kevennetty, mutta samanaikaisesti ravintolat joutuvat muilta osin huolehtimaan suurella tarkkuudella mittavasta määrästä säädöksiä. Olisiko mahdollista löytää toiminnan malli, jossa kivijalassa toimiva ravintola voisi satunnaisesti toimia ulkotiloissa pop up -ravintolana kevyemmällä byrokratialla? Ylipäänsä lupaprosessien nopeutta ja keveyttä korostettiin.

Keskusteluissa nousi esille, kuinka kaupungilta toivotaan oman asiantuntijuuden jakamista Helsingissä toimiville yrityksille. Viestintä, markkinointi ja tapahtumajärjestäminen ovat asioita, joissa kaupunki voisi neuvoa toimijoita enemmän ja Helsinki Marketing lisätä yhteistyötä toimijoiden kanssa.

Yön kehittämisessä kaupungilla olisi myös tärkeä rooli yhdistää toimijoita kutsumalla eri alojen ihmisiä saman pöydän ääreen keskustelemaan ja ideoimaan uusia mahdollisuuksia. Kaupunkia tarvitaan erityisesti uusien projektien aloittamisessa, vaikka itse toiminta onkin yrittäjien ja eri yhteisöjen järjestämää. Ryhmä näki Helsingin kaupungin toiminnassa hyvin positiivisen vireen tällä hetkellä. Usko muutokseen paremmaksi kaupungiksi on vahva.

”Yöajan toiminnan Helsingissä tulisi olla uniikkia.”

”Mitä enemmän kaupungilla tapahtuu, sen parempi se on yrittäjille.”

”Olisiko mahdollista löytää toiminnan malli, jossa kivijalassa toimiva ravintola voisi satunnaisesti toimia ulkotiloissa pop up -ravintolana kevyemmällä byrokratialla?”

5.5. Liikuntapalvelut

”Jos asiakas saisi päättää, olisivat uimahallit auki ympäri vuorokauden”

Liikuntapalveluiden ryhmässä keskusteltiin enemmän aamun ensimmäisistä tunteista kuin yön viimeisistä. Esimerkiksi Helsingin uimahallit eivät voi avautua käytännön syistä aiemmin kuin klo 6.15. Joka aamu uimahallin ovella odottaa innokkaita asiakkaita, mutta aikataulu on suunniteltu niin, että työntekijät pääsevät uimahallille julkisilla liikennevälineillä. On haastava toteuttaa asiakkaiden toivetta ympärivuorokauden avoinna olevasta uimahallista ilman, että työntekijäkustannukset karkaisivat käsistä.

Pienimuotoista yötoimintaa, kuten kuutamouintia, on jo harjoitettu Helsingin liikuntapaikoissa. Työntekijäkustannuksiltaan on järkevintä pidentää normaalia aukioloaikaa muutamalla tunnilla kuin avata erikseen keskellä yötä. Pidennettyjen aukioloaikojen yhteydessä on useimmiten järjestetty ohjelmaa: Dj-keikkoja, elokuvanäytöksiä ja taide-esityksiä.

Haastatteluissa nousi esille, että Helsingissä on jo täysin yölle keskittynyt liikuntatapahtuma, Midnight Run, sekä ympäri vuorokauden asiakkaita palveleva 10 kuntosalin ketju Fitness24Seven. Midnight Run kerää 10 000 osallistujaa juoksemaan Helsingin keskustassa illan pimeinä tunteina joka elokuu.¹⁰

Helsingin yön potentiaali: Liikuntapalvelutoimijoiden näkemyksiä

Liikuntapaikat näkivät omassa toiminnassaan erityisesti potentiaalia joko pidentämällä aukioloaikojaan iltaisin tai avaamalla aikaisemmin aamulla. Tämä vaatii kuitenkin julkisen liikenteen aikataulujen aikaistamista aamun osalta. Aikaisempi aamuliikunta käytännössä tarkoittaisi toiminnan aloittamista jo 04-05 aikaan. Ryhmä ajatteli, että illan pidennetyt aukioloajat palvelisivat erityisesti nuoria ja aamun aikaiset tunnit virkeitä eläkeläisiä.

Liikuntalajien kohdalla potentiaalia nähtiin erityisesti mindfulness-lajeissa, kuten jooga, meditaatio, venyttely ja kävely. Nämä lajit eivät nosta ihmisten sykettä liikaa ennen

¹⁰ Midnight Run tapahtumainfo: <http://midnattsloppet.com/fi/tapahtumainfo/tietoa-midnight-runista/>

nukkumaanmenoa. Toisaalta Helsingissä on jo nyt ihmisiä, jotka elävät erilaisessa rytmissä, eivätkä 9to5-elämää. Mitä enemmän helsinkiläisten elämänrytmi muuttuu, sitä enemmän on kysyntää kaikenlaisille liikuntalajeille myös ilta- ja yöaikaan. Tällä hetkellä muutos on kuitenkin vasta hyvin orastavaa. Yksi idea oli, että Midnight Run voisi tarjota myös kävelijöille oman lähtönsä, joka houkuttelisi tapahtumaan enemmän kuntoliikkuja.

Yksi tärkeimmistä tekijöistä yötoiminnan kehittämisessä on turvallisuus. Pimeällä juoksijoita voisi olla Helsingissä enemmänkin, jos liikkumista yksin ei koettaisi turvattomaksi. Keskustelussa nousi esille näkökulma erityisesti naisten kaupungilla liikkumisesta yöllä. Ratkaisuja asian parantamiseen ovat katuvalaistuksen lisääminen ja pensaikkojen madaltaminen, joka parantaa näkyvyyttä puistoissa. Turvallisuus tulee huomioida pimeään aikaan niin liikuntapaikoissa kuin liikkujien kotimatalla.

Liikuntapalvelutoimijoiden toiveita kaupungin roolista

Liikuntapaikat tavoittavat hyvin myös lähiöt ja niiden asukkaat. Toive kaupungille on, että yötoiminnan kehittämistä suunnitellaan myös kantakaupungin ulkopuolella. Uudenlaiseen liikunnan yötapautumaan voi olla helpompi saada osallistumaan lähialueen asukkaita kuin ihmisiä toiselta puolelta kaupunkia.

Ryhmä tunnisti kaksi tärkeintä tehtävää kaupungille: parantaa turvallisuutta sekä huolehtia joukkoliikenteestä. Molemmat ovat asioita, joiden kehitykseen Helsinki voi vaikuttaa omalla aktiivisella toiminnallaan.

”Liikuntapaikat näkivät omassa toiminnassaan erityisesti potentiaalia joko pidentämällä aukioloaikojaan iltaisin tai avaamalla aikaisemmin aamulla.”

”Mitä enemmän helsinkiläisten elämänrytmi muuttuu, sitä enemmän on kysyntää kaikenlaisille liikuntalajeille myös ilta- ja yöaikaan.”

”Yksi tärkeimmistä tekijöistä yötoiminnan kehittämisessä on turvallisuus.”

5.6. Esittävä taide

”City that never sleeps”

Pohdinta yöstä esittävän taiteen ryhmässä oli ristiriitaista. Riittääkö Helsingin asukas pohja jo nyt 24/7 elämään ja missä määrin ihmisten elämänrytmi on muuttunut todella? Muuttuvassa tilanteessa kaupunkilaisia pitää kuitenkin palvella entistä paremmin. Keskustelua käytiin siitä, kuka kaupungissa liikkuu öisin tällä hetkellä. Tunnistettiin ainakin kaksi selkeää ryhmää: nuoret aikuiset sekä omaa rauhaa etsivät ihmiset, jotka eivät halua hoitaa peruselämän palveluita ruuhka-aikoina.

Yön kehittäminen on uusi avaus Helsingissä ja kaiken uuden aloittaminen vaatii aina pitkäjänteistä toimintaa. Vie oman aikansa ennen kuin kävijät tottuvat uusiin aukiolo- tai esitysaikoihin. Aiempi kokemus on, että yleisö ei aina löydä ”poikkeuksellisiin” esitysaikoihin paikalle. Kokeiluja tulee tehdä rohkeasti eri yleisöille: lapsiperheet voi

tavoittaa totuttua aikaisemmillä aukioloajoilla, esimerkiksi museoissa jo aamukahdeksalta, ja nuorisoa taas puhuttelee enemmän puolenyön jälkeen tapahtuva toiminta.

Helsingin yön potentiaali: Esittävän taiteen toimijoiden näkemyksiä

Yksinkertaisin ratkaisu hyödyntää yötä ja ilta-aikaa, on aikatauluttaa esitykset uudella tavalla. Esityspaikoissa kaiken nykyisen toiminnan ei tarvitse alkaa klo 19. Yhteistyö eri toimialojen kesken lisää toiminnan mahdollisuuksia, niin esityspaikoissa, museoissa kuin ravintoloissa. Teemaillat, jotka yhdistävät ruuan ja kulttuurin, hyödyttävät molempia osapuolia.

Ainutlaatuista Helsingin yössä ovat kesäyöt, joita voisi hyödyntää erityisesti matkailijoiden suhteen paremmin. Valoisat yöt ovat monelle matkailijalle uusi kokemus ja ainutlaatuinen elämys, mutta kysymys kuuluu, miten tämän voisi tuotteistaa tai muuttaa tapahtumaksi. Helteisenä kesänä viileyttä voisi yöaikaan etsiä uudeltaisista paikoista. Voisivatko museot järjestää erikoisilloja, joissa kävijöille mahdollistuisi yöpyminen viileissä museotiloissa? Haasteena kesäajassa nähdään suomalaisten hyvin vakiintuneet lomat. Erityisesti pienille organisaatioille esityspaikkojen pitäminen avoinna myös kesäisin, on hankalaa pienen henkilökunnan vuoksi, vaikka toisaalta jokaisen esityspaikan ei tarvitsisi olla avoinna joka kesä. Suunnitelmallisuudella ja toimijoiden välisellä yhteistyöllä voidaan luoda järjestelmä, jossa vuorovuosina eri esityspaikat pitävät oviaan avoinna myös kesäisin.

Esittävän taiteen toimijoiden toiveita kaupungin roolista

Mikäli yksittäiset toimijat kehittävät omia palveluitaan, odotetaan vähintään samaa kaupungilta itseltään. Olisi selkeä kulttuurin muutos, jos kaupungin omat palvelut kuten kirjastot ja uimahallit, olisivat myös avoinna myöhempään. Erityisesti uusien kokeilujen aikana kaupungin rooli viestinnässä ja markkinoinnissa koetaan tärkeänä. Toimijat haluaisivat hyödyntää nykyistä paremmin kaupungin omia viestintäkanavia.

Elävässä ja tapahtumarikkaassa kaupungissa joukkoliikenne toimii ja on turvallista. Molempien kehittämisessä kaupungilla on vastuu. Kaupungilta ei toivota lisää rajoituksia eikä luvanvaraisuutta, päinvastoin, helpotukset hyödyttävät uuden toiminnan kehittämistä.

Kokeilukulttuurin tueksi kaupungilta kaivataan rahoitusta ja asian koordinoitua, ainakin alkuvaiheessa projektia. Johtuen nykyisestä rahoitustilanteestaan, esityspaikat näkevät liian suureksi taloudelliseksi riskiksi yöajan kokeilut ilman kaupungin taloudellista tukea. Henkilökunta on selkeästi suurin investointi. Mikäli kaupunki tukisi yön kokeiluja, pitempiä aukioloaikoja ja uusia yö tapahtumia, on toimijoiden helpompaa lähteä toteuttamaan niitä. Tuki voi olla kertaluonteista ja kokeiluja tukevaa, mutta se ei saa heikentää esityspaikkojen perusrahoitusta.

”Kokeiluja tulee tehdä rohkeasti eri yleisöille.”

”Olisi selkeä kulttuurin muutos, jos kaupungin omat palvelut kuten kirjastot ja uimahallit, olisivat myös avoinna myöhempään.”

”Kokeilukulttuurin tueksi kaivataan kaupungilta rahoitusta ja asian koordinoitua, ainakin alkuvaiheessa projektia.”

5.7. Liikennepalvelut

”Unelmatilanteessa liikenne mahdollistaisi kaikilta osin kaupungin 24/7 aukiolon”

Kokonaisuutena liikennetoimijat arvioivat, että Helsingin yöliikenne on nykyään hyvin toimiva. Yöliikenne on kehittynyt paljon viime vuosina, kun sen linjoja on selkeytetty vastaamaan paremmin päiväliikenteen linjoja. Aiemmin omana kartastonaan toiminut yöliikenne oli hankala hahmottaa. Maantieteellinen kattavuus on laajentunut ja yöliikenteen vuorovälit ovat suhteellisen tiheitä. Arkisinkin bussiliikenne kulkee lähes koko kaupungissa noin 01.30 saakka. Merkittävä uudistus yöliikenteessä oli yötaksan poistuminen vuonna 2018. Kaksi muuta joukkoliikennettä Helsingissä mullistanutta uudistusta ovat olleet 2016 kaupunkiin tulleet HSL:n suuren suosion saavuttaneet kaupunkipyörät ja kesällä 2018 muuttunut liikennepalvelulaki, joka vapautti henkilökuljetukset ja taksiliikenteen.

Uusi alkoholilaki ja ravintoloiden pidentyneet aukioloajat ovat muuttaneet yöliikennettä tasaisemmaksi. Keskustassa ei ole enää havaittavissa yhtä selkeää piikkiä, joka täyttää kaikki liikennevälineet ja taksijonot. Toisaalta tämä on pidentänyt esimerkiksi taksikuljettajien aamuyön työvuoroja, kun osa asiakkaista poistuu ravintolasta myöhemmin. Ravintoloiden sulkemisen porrastaminen nähtiin liikenteen järjestämisen näkökulmasta positiivisena muutoksena, kun asiakaspaine jakaantuu useammalle tunnille.

Yöaikaan turvallisuus on merkittävä tekijä myös liikenteen osalta. Enemmistö Helsingin yöliikenteestä hoidetaan busseilla, jotka ryhmä koki turvallisimpana vaihtoehtona. Bussikuljettaja on aina lähellä asiakasta ja käytettävissä apuna vaaratilanteissa, kun taas metrossa asiakkaalla ei ole suoraa kontaktia kuljettajaan. Metroissa, raitiovaunuissa, junissa sekä asemilla toteutetaan kiertävää yövartioitua. Toisille asiakkaille kotiovelle saakka vievä taksi on yöliikenteessä turvallisimmalta tuntuva vaihtoehto.

Helsingissä kokeiltiin vuosina 2013-2014 viikonloppuöisin klo 23.30-01.30 kulkevaa yömetroa reilun vuoden ajan. Matkustajamäärät kuukaudessa vaihtelivat 27 400 – 44 800 matkustajan välillä. Suurin matkustajamäärä oli elokuussa 2014, jolloin erityisesti Taiteiden yö nosti käyttäjien määrää. Yömetroa hyödynnettiin eniten kantakaupungissa ja 35-40 % matkoista tapahtui välillä Ruoholahti-Kalasadama. Kokeilun aikana Itä-Helsingin yöbussiliikennettä vähennettiin, eikä metroasemilta järjestetty liityntäliikennettä yömetron liikennöintiäaikoina.¹¹ Ryhmähaastattelussa nousi esille, että yömetro ilman liityntäliikennettä on toimimaton yhdistelmä, sillä ihmiset eivät pääse julkisen liikenteen kulkuvälineillä kotiinsa asti. Tällä hetkellä yöbussilinjasto kattaa kaupungin laajemmin kuin metrolinjasto.

Helsingin yön potentiaali: Liikennepalvelutoimijoiden näkemyksiä

Ryhmässä nähtiin selkeänä, että liikkuminen itsessään tuskin on kaupunkilaiselle itseisarvo, vaan liikenteen käyttämiseen on aina jokin tarve. Mitä enemmän kaupunki avaa

¹¹ HSL: Informaatio metron yöliikennekokeilun kokemuksista 15.11.2013 – 31.12.2014

toimintojaan 24/7-periaatteella, sitä toimivampaa julkisen liikenteen tulee olla. Samaa toimivuutta tarvitaan kaupungin kasvaessa ja laajetessa. Liikenne toimii kaupungissa tapahtuvien sisältöjen fyysisen saavutettavuuden mahdollistajana.

Liikennetoimijat näkevät selkeästi Helsingin yön potentiaalin myös kaupungin ulkopuolella. Asiakaspalautteet kertovat, että ilta- ja yöaikaan Helsingistä halutaan matkustaa lähikaupunkeihin. Liikennetoimijat saavat myös Kehäradasta asiakaspalautetta, sillä asiakkaat kokevat, että lentokentän tulisi olla saavutettavissa junalla ympäri vuorokauden. Tämä muutos palvelisi paremmin myös matkailijoita. Kehäradan öisen tauon perusteena ovat huoltotauot, mutta keskustelua heräsi siitä, tarvitseeko uusi rata joka yö huoltoa vai voisiko yöliikenne joinain öinä toimia ympäri vuorokauden. Käytännössä kuitenkin Kehäradan yöajan liikennöintiin vaaditaan lupa liikennevirastolta.

Yöliikenteen lisääntyminen saattaa aiheuttaa huomattavia haasteita erityisesti raideliikenteen parissa. Öisiä huoltotaukoja tarvitsevat kehäradan ohella kaupungissa metroradat sekä raitiolinjat. Yöaika hyödynnetään myös koulutuskäytössä, koska uudistuneen metrolinjan lyhentyneet vuorovälit tekevät päiväsaikaan tapahtuvasta koulutuksesta hyvin haastavaa.

Ryhmä keskusteli myös siitä, onko ihmistä tarkoitettu tekemään yötyötä pitkäaikaisesti. Yöliikenteen lisääntyminen tarkoittaa kuljettajille aiempaa enemmän yövuoroja. Uutena ideana esille tuotiin sähköskootterit, jotka voisivat olla uusi liikuntamuoto kaupungissa ja toimia kaupunkipyörien tapaan helposti lainattavina liikkumisen mahdollistajina. Ryhmässä pohdittiin lisäksi, voiko kaupunkipyörien huoltoa ja siirtoa asemien välillä toteuttaa vilkkaimpina yöaikoina esimerkiksi tapahtumien aikaan. Tällä hetkellä kaupunkipyörien huoltoa ei tapahdu yöaikaan Helsingissä ollenkaan.

Liikennepalvelutoimijoiden toiveita kaupungin roolista

Joukkoliikenteen järjestäminen poikkeustilanteissa, kuten tapahtumien aikana, vaatii ennakkosuunnittelua ja yhteistä koordinoitua kaikkien liikennetoimijoiden välillä. Kokeneet tapahtumajärjestäjät suunnittelevat hienosti liikennejärjestelyjä Helsingissä, mutta vuosittain tulee uusia ja kokemattomia järjestäjiä, jotka kaipaisivat asiassa enemmän opastusta ja neuvoja. Uuden liikennepalvelulain myötä toimijoiden kenttä on pirstaloituneempi kuin aiemmin, joten yksittäisen tapahtumajärjestäjän on haastavampaa tietää, mitä tahoja heidän tulee lähestyä.

Keskustelussa nostettiin esille ehdotus kaupungin roolista yhdistävänä linkkinä tapahtumajärjestäjien ja liikennetoimijoiden välillä. Kaupungin tehtävänä olisi toimia tiedottajana molemmille tahoille, neuvoa tapahtumajärjestäjiä liikenteen suunnittelussa ja varmistaa, että myös poliisi on mukana keskustelussa riittävän aikaisessa vaiheessa. Liikennetoimijoiden toive on, että suurtapahtumien kohdalla poikkeusjärjestelyiden suunnittelu aloitetaan puoli vuotta ennen tapahtumaa. Erityisesti muutokset raideliikenteessä vaativat enemmän suunnittelu-aikaa ja liian myöhään tapahtuvat muutokset saattavat nostaa liikennöinnin kustannuksia.

Taksitoimijat toivovat kaupungilta takseille lisää parkki- ja pysähdyspaikkoja. Viime vuonna Helsinkiin myönnettiin 1000 uutta taksilupaa. Taksien tavoite on toteuttaa ajoliikenne mahdollisimman ekologisesti välttämällä esimerkiksi turhaa ajamista kaupungilla kyytien

välissä. Kaupungilla on mahdollisuus edesauttaa tätä tavoitetta lisäämällä erityisesti keskusta-alueen pysähdyspaikkoja takseille.

Liikennetoimijat toivoivat vielä lisää keskustelua kaupungin valokeskuksen kanssa. Yöajan liikenne on sujuvampaa, kun kaikkia liikennevaloja ei pidetä päällä. Tätä käytäntöä voitaisiin tehostaa. Ryhmässä koettiin, että turvallisuudesta tinkimättä Helsingissä voidaan uudelleen tarkastella hiljaisimmilla alueilla käytettäviä liikennevaloja, joista osa voitaisiin kytkeä pois käytöstä yöajaksi.

”Liikkuminen itsessään tuskin on kaupunkilaiselle itseisarvo, vaan liikenteen käyttämiseen on aina jokin tarve.”

”Voiko kaupunkipyörien huoltoa ja siirtoa asemien välillä toteuttaa vilkkaimpina yöaikoina esimerkiksi tapahtumien aikaan.”

”Kaupungin rooli on olla yhdistävä linkki tapahtumajärjestäjien ja liikennetoimijoiden välillä.”

5.8. Majoitus

”Matkailija haluaa tehdä sitä mitä helsinkiläinenkin tekee”

Tänä päivänä matkailijoita yhdistää se, että ainoastaan matkailijoille tarjotut palvelut ovat vähemmän kiinnostavia kuin aiemmin. Ravintolat, joissa paikalliset käyvät, ovat myös matkailijoiden suurimmassa suosiossa. Sama koskee yhtä lailla museoita, yökerhoja, kahviloita ja tapahtumia.

Jokaisen maailman kaupungin yöelämä on omanlaisensa ja sitä kautta tietenkin kiinnostaa matkailijaa. Hotellissa esitettyyn kysymykseen ”Missä helsinkiläiset käyvät syömässä” ei ole aina helppoa löytää vastausta, etenkin, jos ravintolavinkkiä kysytään hyvin myöhäiseen kellon aikaan. Ravintoloihin liittyvää palautetta matkailijat antavat eritoten keittiöiden aikaisesta sulkeutumisesta. Ravintoloiden suosio myös usein yllättää matkailijan, kun pöytävarausta ei olla osattu tehdä ennakkoon. Yllättävän moniin Helsingin ravintoloihin on nykyään tehtävä pöytävaraus jopa arki-illoille. Ravintoloiden suosio on positiivinen ilmiö, mutta matkailijan näkökulmasta se on haaste. Enemmistö kahviloista Helsingissä sulkee edelleen ovensa huomattavan aikaisin. Matkailijan näkökulmasta Helsingissä ei ole juurikaan tiloja, joissa viettää iltaa ilman alkoholia.

Palvelut ovat Helsingissä levittyneet suhteellisen laajalle alueelle. Kallion ravintolat puhuttelevat osaa, mutteivät kaikkia matkailijoita. Hotelleilla on haaste neuvoa ihmiset juuri heille sopiviin paikkoihin ja kaupunginosiin. Helsinkiläinen löytää omat menonsa Helsingin Sanomien Minne mennä -palstalta, mutta mikä voisi olla vastaava palvelu, jonka myös matkailija löytää riittävän helposti.

Helsingin yön potentiaali: majoitustoimijoiden näkemyksiä

Helsingillä on olemassa matkailijoille yksi todellinen valttikortti, nimittäin kesä ja yötön yö. Kesäajan kaupunki elää täysin voimin ja täyttyy ihmisistä sekä tapahtumista. Muut vuodenaajat erottuvatkin selkeästi kesästä, ja niissä nähdään selkeämmin tarvetta uudelle

toiminnalle. Ryhmän keskustelussa Helsingin suurimpia katuja talviaikaan kuvailtiin ”kuolleiksi”. Lux Helsinki nostettiin esille positiivisena esimerkkinä tapahtumasta, joka saa pimeään ja kylmään vuodenaikaan ihmiset liikkeelle massoittain. Samankaltaisia, ei kesäaikaan sijoituvia tapahtumia, voisi Helsingissä olla enemmän.

Matkailijat nähtiin potentiaalisena kohderyhmänä Helsingissä järjestettävälle ”late night shopping” -illoille. Kaiken kaikkiaan matkailijat ovat kiinnostuneet samanlaisista uusista palveluista ja aukioloajoista kuin helsinkiläisetkin. Monia matkailijoille suunnattuja palveluja pystyisi toteuttamaan helposti myös myöhemmin illalla tai jopa alkuyöstä. Laiva-ajelu Helsingin saaristossa yöttömänä yönä olisi varmasti ainutlaatuinen kokemus.

Keskustelua käytiin paljon siitä, tarvitseeko uuden tekemisen tapahtua yöaikaan vai riittääkö, jos tekemistä lisätään kaupungissa ilta-aikaan. Aukioloaikojen pidentäminen lisääisi ihmisten valinnanvapautta, jos palvelut suljettaisiin portaittain. Mikäli arkipäivistä tulisi valita yksi viikonpäivä pidemmille aukioloajoille, olisi paras vaihtoehto ryhmän mukaan torstai. Tässä tapauksessa viikonlopun läheisyys voisi helpottaa ihmisten lähtemistä kaupungille.

Majoitustoimijoiden toiveita kaupungin roolista

Kaupunki on tarkoitettu kaupunkilaisille ja ihmisten aktiivista elämää varten. Helsingin kaupungin tulisi tukea tätä ajatusta, josta konkreettisena esimerkkinä mainittiin kesäisin tapahtuva puistoelämä. Ihmiset täyttävät puistot, syövät lounaita ja juovat illan ensimmäiset juomat yhdessä. Kyseessä on ilmiö, joka tekee Helsingin kesästä sen, mikä se on. Kaupungin tulisi mahdollistaa tämänkaltaista toimintaa puistoissa huolehtimalla esimerkiksi riittävästä siisteystasosta.

Helsingin tulee pohtia tarkkaan, minkälaisia matkailijoita kaupunkiin halutaan, ja millainen yön brändistä luodaan. Keskustelua käytiin esimerkiksi siitä, kannattaako Helsingin rakentaa mainettaan bilekaupunkina Berliinin ja Amsterdamin tapaan vai luoda brändi muulle pohjalle. Suomessa on huomioitava Euroopan muihin kaupunkeihin verrattuna esimerkiksi alkoholin korkeampi hintataso. Matkailijoita kiinnostaa autenttisuus, joten Helsingin kannattaa keskittyä vahvuuksiinsa, joiden avulla kaupunki pystyy luomaan itselleen houkuttelevan yöstrategian.

Matkailijat kokevat yleisesti Helsingin turvallisen kaupunkikohteena. Rautatieaseman seutu, tietyillä alueilla liikkuvat taskuvarkaats sekä edelleen huonomaineinen Kaisaniemen puisto nousivat kuitenkin keskusteluissa esille. Puiston laidalle on rakentumassa uusi hotelli, joten tämän alueen turvallisuuteen ja yleistilanteeseen kaupunki voisi nyt rohkeammin puuttua. Tulisi pohtia tarkemmin millaisella toiminnalla Kaisaniemen puiston imago saadaan muutettua houkuttelevaksi niin kaupunkilaiselle kuin matkailijalle.

”Muut vuodenajat erottuvatkin selkeästi kesästä, ja niissä nähdään selkeämmin tarvetta uudelle toiminnalle.”

”Tarvitseeko uuden tekemisen tapahtua yöaikaan vai riittääkö, jos tekemistä lisätään kaupungissa ilta-aikaan.”

”Helsingin kannattaa keskittyä vahvuksiinsa, joiden avulla kaupunki pystyy luomaan itselleen houkuttelevan yöstrategian.”

5.9. Museot ja galleriat

”Uutta Helsingissä olisi bisneksen, politiikan ja kulttuurin saattaminen yhteen”

Mielenkiintoisena kasvavana muutoksena ryhmässä nähtiin yli toimialarajojen tehtävä yhteistyö, jolloin tiedettä, taidetta, politiikkaa ja bisnestä yhdistetään toisiinsa. Esimerkkinä käytettiin taidemuseossa pidettäviä keskustelutilaisuuksia, joissa tieteestä keskustellaan taiteen äärellä. Kyseessä oli kasvava trendi, joka voisi hyvin luoda uusia mahdollisuuksia taiteen parissa työskenteleville toimijoille, niin päivä- kuin yöaikaan.

Museoiden ja taidegallerioiden edustajat näkivät yksimielisesti muutoksen tämän päivän ihmisen elämänrytmissä. Ihmiset eivät enää yhtä vahvasti elä aamuyhdeksästä viiteen vaan kasvavana trendinä nähtiin halu vaikuttaa omiin aikatauluihin ja työaikoihin. Muutos nähtiin erityisesti nuorten aikuisten kohdalla, mutta yhtä lailla keski-ikäistyvien joukossa. Elämänrytmin rinnalla nähtiin myös muutos halussa keskittyä ja ottaa aikaa itselleen. Museoissa nähtiin potentiaalia tarjota nykyajan kiireiselle ihmiselle paikka keskittyä ja rauhoittua. Ryhmässä keskusteltiin siitä, ovatko avoimet kaupunkitilat, kuten vastikään avattu Oodi, tähän tarkoitukseen soveltuvia tiloja. Ryhmä oli kiinnostunut löytämään uusia mahdollisuuksia omaan toimintaansa, mutta unelmointi nähtiin haastavana, sillä toimijat palasivat helposti pohtimaan kysymystä omien resurssien riittävydestä.

Helsingin yön potentiaali: Museoiden ja gallerioiden näkemyksiä

Alkuvuoden puhutuin museo oli ehdottomasti syksyllä 2018 ovensa Lasipalatsissa avannut Amos Rex. Museo sai kritiikkiä aukioloaikojensa rajallisuudesta, minkä vuoksi museon ulkopuolelle kerääntyi satojen metrien jono etenkin näyttelyn viimeisinä päivinä.¹² Ryhmässä käytiin keskustelua siitä, olisiko Amos Rexissä voitu kokeilla yöaukioloaikoja.

Museot ja galleriat pohtivat paljon omien tilojensa tehokkaampaa käyttöä. Tiloihin ideoitiin muun muassa koululaisille toteutettavia leirikouluja, joissa jopa yövyttäisiin museon tiloissa, sekä illallisten järjestämistä galleriatiloissa. Kaikenlainen ohjelma tukisi aukioloaikojen pidentämistä: keskustelut, taiteen ja ruuan yhdistäminen, puheohjelma ja konsertit. Kaupungin omien museoiden ja yksityisten gallerioiden välistä yhteistyötä myös toivottiin.

Oma uusi konseptinsa voisi olla Helsingissä säännöllisesti järjestettävä museoiden ja gallerioiden yö. Se voisi olla kerran kuukaudessa yhteistyössä koordinoitu päivä, jolloin aukioloaikoja pidennettäisiin mukana olevien museoiden ja gallerioiden osalta. Ovien ei tarvitse olla avoinna läpi yön, mutta jo siirtämällä illan sulkemisaikaa muutamalla tunnilla eteenpäin voidaan kokeilla uudenlaista konseptia. Erikoisohjelman toteuttamisessa toimijoilla voi olla kiertävä järjestämisvuoro.

¹² Markkinointi & Mainonta, Onnetonta palvelumuotoilua, Amos Rex! : <https://www.marmai.fi/uutiskommentti/onnetonta-palvelumuotoilua-amos-rex-6754193>

Museoiden ja gallerioiden toiveita kaupungin roolista

Ryhmä näkee kaupungin mahdollistajana, tukijana ja sallijana. Byrokratian ei tulisi olla esteenä uusille toimijoille vaan unelmatilanteessa kaupungin byrokraatit toimisivat lyhyellä, alle 10 tunnin vasteajalla. Kaupungin huolehtimat taustatoiminnot, kuten turvallisuus, edullinen asuminen, avoimen kohtaamistilan tarjoaminen ja liikenne, mahdollistavat enemmän yön toimintoja. Kaupungilla on selkeä rooli markkinoida ja viestiä tarjonnasta. Ryhmässä keskusteltiin siitä, voisiko kaupunki mahdollistaa uusia yöllisiä taideteoksia julkiseen tilaan.

Tiloja ja toimintoja halutaan rakentaa yhteisvoimin. Mahdollisuuksia nähdään kaupungin museoiden sekä julkisen tilan käytössä yhdessä kaupallisten toimijoiden kanssa. Ryhmässä ideoitiin jopa säädäntöä, joka estäisi tilojen jäämisen tyhjilleen ja mahdollistaisi lyhytaikaista käyttöä vähemmällä byrokratialla. Kaupungin kehittäminen on kaikkien Helsingin toimijoiden yhteinen asia ja siksi vaatii yhteistyötä. Yksittäisen toimijan resurssit ovat rajallisia, joten kaupungilta odotetaan roolia toimijoiden yhdistäjänä.

”Ihmiset eivät enää yhtä vahvasti elä aamuyhdeksästä viiteen vaan kasvavana trendinä nähtiin halu vaikuttaa omiin aikatauluihin ja työaikoihin.”

”Oma uusi konseptinsa voisi olla Helsingissä säännöllisesti järjestettävä museoiden ja gallerioiden yö.”

”Kaupungilla on selkeä rooli markkinoida ja viestiä tarjonnasta sekä yhdistää toimijat.”

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä selvityksessä kartoitetut palveluntuottajat näkevät kaikki potentiaalia Helsingin yössä. Potentiaalın hyödyntäminen vaatii aktiivista koordinoitua ja strategiaa Helsingin kaupungilta. Seuraavaksi on kerrottu tarkemmin, millaisilla toimenpiteillä esteet yön tieltä saadaan poistettua.

Kompromissien sijaan Helsingin yölle strategia ja visio

Monet toimijoiden toiveista ja unelmista Helsingin yössä tapahtuvista asioista ovat hyvin samankaltaisia, mutta joukosta löytyy myös keskenään ristiriidassa olevia toiveita. Yhdenmukainen näkemys on, että lisäämällä toimintaa kaupungissa hyötyvät siitä kaikki toimijat. Toiminnan lisääminen vaatii koordinoitua yhteisiä kokeiluja. Kun pohditaan tarkemmin, millaisia kokeiluja kaupungissa tulisi tehdä, eivät kaikki ryhmät ole keskenään yksimielisiä. Ruokaravintolat saattavat kokea epäreiluna eleenä kaduilla lisääntyvät kevyemmällä säännöksillä toimivat ruokarekat, mutta samaan aikaan esimerkiksi matkailijoita ajatellen katukuvaan toivotaan enemmän ruokatoimijoita.

Yksi selkeimmistä ristiriidoista ryhmien välillä liittyi liikenteen toimivuuteen yöaikana. Kaikki palveluntuottajat nostivat ensimmäisenä esille liikenteen. Ilman toimivaa liikennettä eivät toimijat nähneet järkeväksi investoida resursseja yön kehittämiseen. Liikennetoimijat taas

määrittävät Helsingin yöliikenteen erittäin toimivaksi. Tietokatkos on yksi mahdollinen syy eriäviin näkemyksiin: Tietävätkö palveluntuottajat miten yöliikenne kaupungissa toimii? Toinen selittävä tekijä ristiriidalle on aikataulu. Yöliikenne kulkee sujuvasti kaikkina viikonpäivinä klo 01.30 saakka, mutta sen jälkeen tilanne on toinen. Palveluntuottajien toive olisikin myöhäistää yöliikennettä entuudestaan.

Helsingin yön kehittämisen ei kuulu olla yksi iso kompromissi. Prosessin aikana eri toimijoilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi samaan tapaan kuin tämän selvityksen teon aikana. Kuitenkin lopullisten päätösten tulee pohjautua Helsingin kaupungin laatimaan strategiaan. Helsingin yön kehittämisen tulee olla linjassa kaupunkistrategian kanssa, mutta yö ansaitsee oman visionsa ja suunnitelmansa. On oltava tietoinen valinta, mille kohderyhmälle yötä kehitetään. Ovatko helsinkiläiset ensisijainen kohderyhmä ja toissijaisena matkailijat, jotka useimmiten haluavatkin tehdä ja kokea samoja asioita kuin paikalliset?

Yön strategian ja vision tekeminen kannattaa toteuttaa kokoamalla oma työryhmä tämän selvityksen edustamista palveluntuottajista. Oleellista on kutsua saman pöydän ääreen niin kaupan, ravintolan, kulttuurin, liikunnan, matkailun kuin liikenteen parissa toimivat ydintahot. Palveluntuottajien ohella keskustelemassa tulee olla Helsingin kaupungin edustaja tai jopa useampia edustajia, jotta varmistetaan riittävän laaja näkemys.

Yön kokeilut

On mahdotonta ennakoida ilman kokeiluja, millaiset tapahtumat ja toimenpiteet toimivat Helsingin yössä. Näinpä kokeilujen koordinointi ja huolellinen ennakkosuunnittelu on oleellista yön kehittämisessä. Kokeiluille tulisi aina määritellä tavoitteet ennakkoon. Hyviä kysymyksiä suunnittelussa ovat muun muassa: Mitä odotamme saavuttavamme tällä kokeilulla ja millaiselle kohderyhmälle kokeilu on tarkoitettu? Kokeiluja pitää toteuttaa riittävän kauan, jotta tuloksia voidaan tarkastella pitkällä aikajänteellä ja tehdä niiden pohjalta oikeita päätöksiä jatkon suhteen. Kokeilujen kestolla on myös suuri merkitys siihen, että kaupunkilaiset ehtivät löytää uudet palvelut, ja oppia muuttuneet aukioloajat. Yksittäisellä yötapahtumalla ei vielä tehdä suurempaa muutosta.

Kokeiluissa on kannattavaa keskittää yöajan uutta toimintaa alueellisesti, ajallisesti ja toimialallisesti. Alueellinen kokeilu tarkoittaisi käytännössä yöajan toiminnan painottamista tiettyyn kaupunginosaan tai -osiin. Tämä voisi helpottaa yhteistyötä kyseisen alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Ajallinen kokeilu tarkoittaisi toimijoiden koordinoitua keskittämään uusi toimintansa samaan ajankohtaan, kuten joka torstainen kauppojen pidempi aukiolo tai ”Museoiden yö” joka kuun ensimmäinen torstai. Toimialallinen kokeilu tarkoittaisi, ettei yksittäinen toimija pidennä aukioloaikojaan vaan useampi toimija tekee sen samanaikaisesti ja koordinoitusti. Sekä ajallinen että toimialallinen kokeilu helpottaisi asian viestintää. Helsingin yöstä syntyisi ilmiö, josta kaupunkilaisten olisi helppo saada tietoa ja näin osallistua sen erilaisiin mahdollisuuksiin. Miten tahansa yötä kehitetään, on välttämätöntä, että siitä myös viestitään.

Muistilista hyvälle kokeilulle:

- Määritä kokeilulle tavoitteet ennakkoon.
- Muista, että kaupunkilaiset tarvitsevat aikaa löytääkseen uudet palvelut.
- Palveluita kannattaa keskittää alueellisesti ja ajallisesti.

- Yhteistyö muiden toimialojen kanssa kannattaa.
- Muista viestiä kokeiluista aktiivisesti.
- Analysoi kokeilu lopuksi.

Odotukset Helsingin kaupungilta

Monet palveluntuottajilta kerätyt toiveet Helsingin kaupungin suuntaan olivat arkiseen byrokratiaan liittyviä asioita, kuten ravintoloiden terassiluvat, tapahtumien meluluvat ja selkeämmät yhteyshenkilöt kaupungin puolesta. Näiden asioiden kehittäminen helpottaisi jo nykyistä toimintaa. Erityisesti asioiden tulee olla toimivia siinä vaiheessa, kun palveluntuottajilta odotetaan uudenlaista toimintaa yöhön.

Palveluntuottajien odotukset kaupungin roolista voidaan jakaa neljään eri tehtävään: koordinointi, rahoitus, viestintä ja vastuu kaupungin omista toiminnoista. Lupaprosessit, virkamiestyöskentely, liikenne ja muu kaupungin byrokratia on osa Helsingin vastuuta. Toimintojen tulee pyöriä taustalla mahdollisimman jouhevasti, jotta palveluntuottajat voivat toteuttaa uusia asioita yöhön. Ideaalitulanteessa yön kehittämisen yhteydessä normaalia byrokratiaa voidaan helpottaa ja lupaprosesseja nopeuttaa. Yhteistyön ja kehitysprosessien koordinointi on tehtävistä kaikista oleellisin tilanteessa, missä kaupunkiin luodaan täysin uudenlaista toimintaa ja pyritään muuttamaan monen alan vakiintuneita toimintatapoja. Yksittäiset toimijat eivät tule valloittamaan Helsingin yötä ilman koolle kutsuvaa tahoja.

Rahoitus nousi selvityksen aikana esille useissa keskustelussa. Korkeat palkkakustannukset, tiukat budjetit ja rajalliset henkilöresurssit eivät kannusta suuriin riskeihin. Toimijoiden joukossa oli havaittavissa selkeää kiinnostusta ja uteliaisuutta lisätä yön toimintaa, mutta ilman varmuutta sen taloudellisesta kannattavuudesta eivät toimijat uskoneet toteuttavansa uutta toimintaa itsenäisesti. Tukemalla toimijoiden ideoita kaupunki voi varmistaa, että yökokeiluihin löytyy riittävästi tekijöitä. Taloudellinen tuki voi olla pilottivaiheessa haettavaa pienimuotoista avustusta, joka auttaa toimijoita osallistumaan yön kehittämiseen erilaisin kokeiluin.

Koordinoinnin ja taloudellisen tuen ohella kaupungin tulee tiedottaa sekä markkinoida Helsingin yön kokeiluista. Kaupungilla on paljon mahdollisuuksia omien viestintäkanaviensa kautta tiedottaa niin kaupunkilaisia kuin yhteisöjä ja yrityksiä. Järkevintä on hyödyntää jo olemassa olevia kaupungin toimijoita, kuten Helsinki Marketingia, jonka rooli tässä tapauksessa voi liittyä yön viestintään.

Ideoita Helsingin kaupungille yö-asioiden edistämiseksi:

- Kehittää rohkeasti omanlaisia yö tapahtumien konsepteja.
- Keskittää kokeilut alueellisesti: yökaupunginosa.
- Varmistaa yöajan turvallisuus ja kehittää sitä.
- Tarjota matkailijoille uusia kokemuksia yöhön: yöttömän yön saaristoretket ja yöpyminen erikoisissa kohteissa jne.
- Varmistaa yöliikenteen toimivuus ja jatkaa sen kehittämistä.
- Toimia yhteyshenkilönä tapahtumien ja liikennetoimijoiden välillä.
- Koordinoida kokeiluja yön kehittämiseksi.
- Tarjota tapahtumille lainattavaksi veloituksetta välineistöä, kuten teltoja, roskasäiliöitä ja bajamajoja.

- Tarjota palveluntuottajille selkeä kaupungin yhteyshenkilö.
- Konsultoida palveluntuottajia viestinnässä, markkinoinnissa ja tapahtumajärjestämisessä.
- Pitää kaupungin omia palveluita avoinna pitempään, kuten kirjastoja ja uimahalleja.
- Kehittää ilta-ajalle lisää toimintaa yön kehittämisen rinnalla.

Kuka on yön kehittäjä?

Tällä hetkellä monet palveluntuottajien toiveet koskevat kaupungin omaa toimintaa ja byrokratiaa. Toimijoilla on kaupungille paljon toiveita ja kysymyksiä ja on todennäköistä, että uudenlaisen toiminnan kehittämisen yhteydessä toiveet ja kysymykset vain lisääntyvät. Tämä puoltaisi sitä, että yön koordinointi tapahtuu kaupungin toimesta. Kun yötä kehitetään kaupungin ohjaamana, pystytään asioihin puuttumaan ripeämmin ja ilman turhia välikäsiä. On syytä pohtia, onko yön kehittäjän tehtävänä toimia ensisijaisesti nykyistä kaupungin strategiaa toteuttaen vai kuunnella palveluntuottajien ja kaupunkilaisten näkemyksiä.

Toinen vaihtoehto on, että yön kehittäjä toimii kaupungin organisaation ulkopuolella. Siinä tilanteessa on huomioitavaa, että todennäköisesti tekijällä olisi vähemmän valtaa vaikuttaa kaupungin lupaprosesseihin ja byrokratiaan. Kaupungin ulkopuolisen toimijan on toki mahdollista suunnitella Helsingin yön visiota, strategiaa sekä koordinoita toimijoita kokeiluihin. Kokeilujen taloudellinenkin tukeminen on varmasti jollain muotoa mahdollista ulkoistetun toimijan kautta. Tämä ottaisi enemmän mallia kappaleessa 2 kuvatussa Amsterdamin yöpormestarista, jonka toiminnan kaupunki rahoittaa, mutta toiminta on itsenäistä. Ulkopuolisena toimijana on todennäköisesti helpompaa kyseenalaistaa kaupungin säädöksiä ja byrokratiaa. Tämänlaisessa tilanteessa yön kehittäjän tärkein tehtävä olisi ajaa palveluntuottajien sekä kaupunkilaisten viestiä Helsingin kaupungille. Haastaa, kyseenalaistaa ja vaatia tekoja paremman kaupungin eteen. Keskusteluyhteyden Helsingin kaupungin virkamiehiin tulee joka tapauksessa olla erinomainen.

Helsingin yön kannalta merkityksellisintä on, että sitä kehitetään ja toimenpiteitä kokeillaan. Tapahtuuko koordinointi ja suunnittelutyö kaupungin palkkalistoilta vai ei, on toissijaista. Titteli voi olla yöpormestari, yökoordinaattori, yön kehittäjä tai mikä tahansa, kunhan olemassa oleva työaika käytetään Helsingin yön kehittämiseksi.

7. TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: MITÄ SEURAAVAKSI?

Palveluntuottajien työpajojen ja haastatteluiden perusteella kävi ilmi, ettei Helsingin yön potentiaalin ja yöpormestarin roolin pohtimista tule lopettaa tähän selvitykseen. Palveluntuottajat omaavat paljon tietoa ja käytännön kokemusta yöstä, mutta tietoa aiheesta tulee kartuttaa tulevaisuudessa säännöllisesti ja laaja-alaisesti. Seuraavaksi Helsingin kaupungille on listattu toimenpide-ehdotuksia työn jatkamiseksi sekä tuotu esiin näkökulmia, joita kaupungin tulisi siinä huomioida.

Keskustelu turvallisuudesta poliisin kanssa

Yön turvallisuus nousi esille jokaisessa selvityksen kohderyhmässä. Turvallisuuden takaaminen niin palveluntuottajien työntekijöille kuin kaupunkilaisille on keskeistä yön

toimintojen kehittämisen näkökulmasta. Helsingin poliisin kanssa tulee käynnistää keskustelu kaupungin yöelämän turvallisuudesta ja sen kehittämisestä. Poliisin kanssa tulisi selvittää, keskittyvätkö yöajan ongelmat tietyille alueille ja näkykö turvallisuudessa muutoksia vuodenaikojen vaihtuessa.

Yön vaikutus kaupungin kehityskohteissa

Kaupunki muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, kun uusia asuinalueita rakennetaan ja vanhoja muokataan. Toimijoita mietityttää muun muassa se, miten kaupunkilaisten käyttäytyminen muuttuu Pasilan alueen valmistuessa ja Hämeentien remonttivuosina. Suvilahden ja Kalasataman alue kehittyy edelleen ja Kaisaniemen puistoa suunnitellaan uusiksi. Kaupungin tulee ottaa edellä mainituissa sekä muissa kehitettävissä alueissa yön toiminta huomioon. Miten alueet kehittyvät ja rakentuvat monimuotoista toimintaa tukeviksi? Minkälaisilla toimenpiteillä kaupunki voi vaikuttaa siihen, että myös yöajan toimintaa mahtuu mukaan kaupunkiin? Kaupunkisuunnittelussa ja kaavoituksessa on oleellista huomioida kaikenlaiset toimijat, niin päiväsaikaan toimivat kaupat ja kahvilat kuin enemmän yöaikaan toimintansa painottavat liveklubit ja yökerhot. Pohdittava kysymys on myös, mihin kaikkialle tapahtumat kaupungissa mahtuvat ja saavatko tapahtumat toimia kantakaupungissa myös yöaikaan.

Australiassa käytössä ollut "Agent of Change"-periaate on helpottanut liveklubien tilannetta asuinalueiden läheisyydessä. "Agent of Change"-periaatteessa toimija, joka aiheuttaa muutoksen, on vastuussa sen seurauksista. Esimerkiksi ihminen, joka ostaa asunnon baarin yläkerrasta on tietoinen, että asuntoon saattaa kuulua baarin ääniä öisin. Näin ollen asunnonostaja on velvollinen tekemään muutokset asuntoon, mikäli melu häntä häiritsee.¹³ Helsingin yön kehittämisen yhteydessä käytännön tuomista myös Suomeen tulisi harkita.

Joukkoliikenteen yöajan matkustajatutkimus

Toistaiseksi HSL eivätkä muut liikennetoimijat ole tutkineet erikseen yöajan matkustajia, pois lukien yömetrokokeilu, josta on laadittu raporteja. Matkakorttien tarjoamaa dataa on HSL:llä helposti saatavilla ja se toimisi apuna Helsingin yön suunnittelussa. Tiedon avulla voidaan selvittää, poikkeavatko yön matkustajat päivän matkustajista ja millä tavoin kaupunkilaisten reitit ja liikkuminen öisin eroavat päiväsaikaan verrattuna. Liikennedatan tutkiminen voisi antaa uudenlaisen näkökulman kaupunkilaisten käyttäytymisestä.

Tapahtumien ja musiikkiklubien huomioiminen meluluovissa paremmin

Uutta Helsingin melustrategiaa luodessa tulisi päättää, millä painotuksella melulupia myönnettäessä kuunnellaan yksittäisiä asukaspalautteita ja missä suhteessa taas noudatetaan kaupungin strategiaa, joka painottaa Helsinkiä tapahtumakaupunkina. Tapahtumat ja musiikkiklubit kaipaavat konsultaatiota äänentoiston rakentamisessa niin, etteivät tapahtuman esitykset häiritse asukkaita liiaksi. Kaupungin tulisi pohtia, mikä taho olisi paras myöntämään tapahtumien meluluvat ja ymmärtämään tapahtumien ainutlaatuiset tarpeet.

¹³ Music Venue Trust: What is "Agent of Change".. and why is it important?:
<http://musicvenuestrust.com/2014/09/what-is-agent-of-change-and-why-is-it-important/>

Yön nostaminen osaksi Merellistä Biennaalia 2020

Helsinki järjestää vuonna 2020 ensimmäistä kertaa nykytaiteen suur tapahtuman. Merellinen biennaali näkyy julkisessa tilassa rannoilla sekä saarissa.¹⁴ Mikäli kaupunki kehittää yöajan toimintaa Helsingissä, tulisi se huomioida myös tulevissa kaupungin omissa tapahtumissa. Kenties Merellisen Biennaalin yksi erikoispiirteistä voisi olla yöaikaan tapahtuva toiminta. Tapahtuma voisi hyödyntää kesän yötöntä yötä esitellessään nykytaidetta, jolloin tämä voisi houkutelaa osallistujiksi erityisesti matkailijoita.

8. LOPUKSI

Tämä selvitys on koottu kahdeksan eri palveluntuottajaryhmän näkemyksistä ja toiveista. Näiden pohjalta Helsingin kaupungille on luotu ehdotuksia yön kehittämisen toimenpiteistä. Selvitys antaa uudenlaista näkökulmaa ja on avuksi pormestari Jan Vapaavuoren kaupunkistrategiassa esiin tuodussa työssä.

Kiitos kaikille haastatteluihin ja työpajoihin osallistuneille henkilöille, joita ilman tämän selvityksen ajatuksia ja toiveita ei olisi voitu Helsingin kaupungille saattaa. Kiitos LiveFIN ry:n Salla Valliukselle tuesta selvitystyön eri vaiheissa sekä mahdollisuudesta pohtia Helsingin yön potentiaalia. Lopuksi kiitokset apulaispormestari Nasima Razmyarille rohkeasta keskustelunavauksesta Helsingissä.

Helsingin yön tulevaisuutta odottaen,
Annakaisa Anttila

9. HAASTATTELUIHIN JA TYÖPAJoihin OSALLISTUNEET HENKILÖT

Kaupan ala ja elokuvatoimijat 15.1.2019 työpajaan osallistuneet:

Peggy Bauer, Torikorttelit & Helsingin Leijona Oy
Pekka Ruuska ja Tomas Syrjänen, Tripla & YIT
Ilkka Riiali, Prisma Kaari
Kalle Peltola, Finnino

Musiikkiklubit ja -festivaalit 14.1.2019 työpajaan osallistuneet:

Reeta Pankka ja Arttu Patolahti, Bar Loose ja Lepakkomies
Juhani Merimaa, Helsinki Rock´n´roll Oy
Timo Haapanen, Korjaamo
Kimmo Oinonen, Helsingin Jäähalli
Isabella Rossi ja Lauri Soini, Flow Festival
Johannes Kinnunen, Fullsteam Agency
Jon Sundell, Kallio-Liike

¹⁴ Hel.fi uutinen ”Helsinkiin merellinen julkisen taiteen biennaali vuonna 2020”:
<https://www.hel.fi/uutiset/fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/helsinkiin-merellinen-julkisen-taiteen-biennaali-vuonna-2020>

Veera Rusanen, Herttoniemi Block Party

Lisäksi erikseen haastateltiin:
Eeka Mäkynen, Tuska Festival

Ruokaravintolat ja kahvilat 15.1.2019 työpajaan osallistuneet:

Petri Tuisku, HOK-Elanto ravintolat
Mari Patomeri ja Anssi Joutsen, Cafe Ursula
Petri Lukkarinen, Olo-Group

Lisäksi erikseen haastateltiin:
Nina Hartikainen, Ravintola Ilves

Liikuntapalvelut 11.1.2019 haastatteluun osallistuneet:

Eija Holmala ja Tarja Toivanen, Urheiluhallit Oy

Lisäksi erikseen haastateltiin:
Midnight Run

Esittävä taide 10.1.2019 työpajaan osallistuneet:

Stiina Laakso, Musiikkiteatteri Kapsäkki
Riku Lievonen, Cirko
Aila Asu, Musiikkitalo
Hanna Roisko, Ryhmäteatteri

Lisäksi erikseen haastateltiin:
Hanna-Reetta Majanen, Kansallisteatteri

Liikennepalvelut 14.1.2019 haastatteluun osallistuneet:

Juho Hannukainen, VR
Eeva Vesuoja, HSL
Tero Hagberg, HKL
Juha Pentikäinen, LähiTaksi
Robert Torvelainen, Uber

Majoitus 11.1.2019 haastatteluun osallistuneet:

Johanna Uimonen, Scandic Hotels
Mia Halme ja Juha Rehunkangas, Helsinki Marketing Oy

Museot ja galleriat 10.1.2019 työpajaan osallistuneet:

Mika Väyrynen, Ateneum
Heidi Kallioinen, Sinebrychoffin Taidemuseo
Piia Lehtinen, Designmuseo
Mari Männistö, Helsinki Contemporary
Mirva Merimaa, Tiketti Galleria
Henni Oksman, Galleria Huuto